

ONDER EMBARGO TOT 13 MEI

Aan: Eigen college / Dagelijks Bestuur/ of direct aan griffie

Van: [In te vullen door desbetreffende medewerker]

Datum: 17 april 2025

Betreft: Positief advies regio komst AI Faciliteit

Bijlagen: 1) Brief Positief advies regio komst AI Faciliteit
2) Advies Stuurgroep Economische Agenda
3) Advies Algemeen Bestuur Nationaal Programma Groningen

ONDER EMBARGO TOT 13 MEI

Aanleiding

Kunstmatige intelligentie (AI) is een drijvende kracht van toekomstig onderzoek, innovatievermogen en verhoging van de productiviteit. Op dit gebied is er een unieke kans voor Groningen en Noord-Drenthe: de komst van een Europese AI-Faciliteit, ook wel AI-Factory genoemd. Europa investeert fors in de ontwikkeling van een Europees AI ecosysteem om een eigen positie te verwerven op het gebied van AI.

Zoals Draghi adviseert moet Europa ook op gebied van AI een strategisch onafhankelijke positie verwerven. De Europese Commissie investeert hierom fors in nationale 'AI Factories'. De ambitie is om AI te kunnen ontwikkelen op basis van publieke waarde in plaats van het winstoogmerk van big tech uit Amerika en daarmee minder afhankelijk te zijn van deze partijen en met betere bescherming van privacy op basis van Europese wetgeving. Deze ambitie komt overeen met de nationale en regionale ambities op gebied van (data-)soevereiniteit en strategische autonomie.

De besluitvorming over een bijdrage aan een mogelijke AI Factory in Groningen verloopt via een zorgvuldig proces binnen de Economische Agenda Groningen (EAG) conform de vastgestelde besluitvorming voor de eerste fase. Daarin is beschreven dat over de inzet van het startkapitaal wordt besloten door de Staatssecretaris Herstel Groningen gehoord hebbende de regio waarbij het AB NPG en de Stuurgroep Economische Agenda de adviserende / besluitvormende gremia zijn.

Het AB NPG heeft advies gevraagd aan haar beoordelingscommissie, die in maart haar positieve advies teruggaf aan het AB NPG. Het AB NPG neemt dit positieve advies over en heeft dit advies overhandigd aan de kwartiermaker, die het ook heeft gedeeld met de Stuurgroep Economische Agenda. Dit advies en de daarin beschreven voorwaarden met gericht op het maximaliseren van het regionaal effect de duurzaamheid van de faciliteit is bijgevoegd.

De Stuurgroep Economische Agenda heeft op 16 april positief advies gegeven aan de Staatssecretaris Herstel Groningen inzake het beschikbaar stellen van 40-60 miljoen en stelt daarbij een aantal voorwaarden die toezien op een gelijkwaardige positie van de regio in de AI Faciliteit, op vestiging van de faciliteit en het expertisecentrum in Groningen en de prioritaire inzet van ten minste 25% van de rekenkracht en inzet van expertise voor regionaal bedrijfsleven, kennisinstellingen en overheden. Daarnaast zijn als voorwaarden opgenomen dat de bijdrage in principe eenmalig is en de AI Faciliteit geen extra congestie op het stroomnet of verbruik van drink- en oppervlaktewater mag veroorzaken.

Beslispunten

- 1) Vaststellen van de brief aan **de raad/Staten/het Algemeen Bestuur** over het positieve advies komt AI Faciliteit.

Argumenten

De AI Factory biedt een aantal belangrijke kansen voor de regio:

Ontwikkelen van een uniek ecosysteem

Groningen heeft een sterk bestaand ICT-ecosysteem en er is veel betrouwbare publieke data beschikbaar uiteenlopend van RDW tot LifeLines. Door de AI Factory te integreren in dit bestaande ecosysteem en het ontsluiten van deze data kan het zich doorontwikkelen tot (inter)nationaal toonaangevend.

Regionale partijen zullen vooraan staan bij het ontwikkelen en implementeren van AI-toepassingen en de ondersteuning daarvan. Dat is een groot voordeel ten opzichte van andere regio's. Dit gaat niet alleen om onderzoek vanuit de kennisinstellingen maar ook om bijvoorbeeld de ontwikkeling van toepassingen om de zorg toegankelijk te houden, de landbouw te innoveren, het mkb te ondersteunen in innoveren en digitaliseren, publieke dienstverlening te verbeteren en het ontwikkelen van nieuwe bedrijvigheid op het gebied van AI. Bijgevoegd zijn enkele recente voorbeelden van AI-ontwikkelingen in de regio. De aanwezigheid van het expertisecentrum en beschikbare (nagenoeg) kosteloos toegankelijke rekencapaciteit verlaagt de drempel voor regionale partijen om met deze nieuwe technologie aan de slag te gaan.

Zo kan er een vliegwiel ontstaan van nieuwe innovaties. Uit voorbeelden van clusters in Duitsland, Frankrijk en Spanje blijkt dat elke investering van ongeveer 100 miljoen euro leidde tot 2–4 keer zoveel R&D-activiteiten. Daarnaast zorgde dit voor aanzienlijke werkgelegenheidsgroei, doordat de oprichting van softwarestartups en sectorspecifieke labs leidde tot een toename van de werkgelegenheid.

Positioneren van Groningen/Noord Drenthe als Europees AI Centrum

De AI Factory is een kans op de regio te herpositioneren als plek waar anderen zich toe moeten verhouden. Het is daarmee meer dan een technologische voorziening. Het is een strategisch instrument waarmee de regio zorgt voor economische groei, kennisontwikkeling, en publieke innovatie in Nederland en Europa. Doordat regionale partijen prioritair toegang hebben tot rekencapaciteit en inzet van het expertisecentrum wordt de regio een interessante vestigingsplaats voor start- en scale-ups en bijvoorbeeld R&D afdelingen van grotere ondernemingen.

Binnen Nederland krijgt de regio Groningen/Noord-Drenthe een centrale positie door het expertisecentrum en de supercomputer te huisvesten. Vanuit de AI Factory wordt het nationale ecosysteem versterkt via twee regionale hubs: één in Zuid-Nederland, met sterke verbindingen naar de maakindustrie en high-tech clusters in Brabant en Limburg; en één in de regio Amsterdam, gericht op data-intensieve sectoren zoals fintech, media en logistiek.

De AI Factory is onderdeel van een Europese netwerk van AI-fabrieken, die gezamenlijk werken aan de opschaling en toepassing van mensgerichte, betrouwbare AI-technologieën. Samen met Groningen/Noord-Drenthe vormen deze locaties een geïntegreerd AI-netwerk dat AI-ontwikkelingen verbindt met toepassingsbehoeften op nationaal en Europees niveau.

Verhogen productiviteit en innovatievermogen

Met de komst van een AI Factory kan de arbeidsproductiviteit van bedrijven in de regio verhoogd worden en zorgen voor kostenbesparingen. Onze regio kent een aantal sectoren die over hun innovatieve top heen zijn en veel mkb dat beperkt in staat is zelfstandig te innoveren. Door de nabijheid van de AI Faciliteit stellen we deze bedrijven in staat een inhaalslag te maken. Uit onderzoek blijkt dat effectieve inzet van AI in het mkb tot productiviteitsstijgingen in de dubbele cijfers kan leiden. Zelfs een bescheiden gemiddelde verbetering van 5–10% levert jaarlijks tientallen miljoenen euro's aan extra economische waarde voor de regio op.

Vervolg

Het kabinet doorloopt op dit moment de besluitvorming over de nationale bijdrage. Als er voldoende middelen beschikbaar zijn gaat het consortium - bestaande uit SURF, TNO, AIC4NL en Samenwerking Noord - 30 juni 2025 een aanvraag indienen bij de Europese Commissie voor een nationale AI-factory met Groningen als voorkeurslocatie. Het Rijk en de regio dragen beide 40 tot 60 miljoen euro bij. De Europese Unie verdubbelt de inzet vanuit Nederland.

Er wordt binnenkort een brede publieksbijeenkomst georganiseerd over de AI Faciliteit en de mogelijkheden die het biedt voor bijvoorbeeld toepassing in de zorg, publieke dienstverlening en voor lokale ondernemers. U bent daar als volksvertegenwoordiger uiteraard van harte voor uitgenodigd. Zodra er meer bekend is, komen we hier bij u op terug.

Communicatie/publiciteit

Wanneer het Rijk haar besluitvorming heeft doorlopen zal er gezamenlijk worden gecommuniceerd over de aanvraag bij de Europese Commissie. Omdat we een gezamenlijke communicatielijnen hanteren verzoeken we u bij persvragen te verwijzen naar Marloes van der Meij, strategisch communicatieadviseur Economische Agenda: marloes@nationaalprogrammagoningen.nl. Tot die tijd maar in ieder geval tot **13 mei is de verstrekte informatie onder embargo**.

Er zal op een later moment een bredere publieksbijeenkomst worden georganiseerd.

Bijlagen

Nr.	Document	Documentnummer
1	Brief positief advies komst AI faciliteit	2025-X
2	Advies Stuurgroep Economische Agenda	2025-X
3	Advies Algemeen Bestuur Nationaal Programma Groningen	2025-X